

Ett stöd för dig som handlägger bistånd till boende

En likvärdig och rättssäker handläggning

Bedömningsstöd för handläggning av bistånd till boende

- **Vad?** Nu finns ett bedömningsstöd för dig som handlägger bistånd till boende
- **När?** Bedömningsstödet gäller from 1 mars 2020
- **För vilka?** Samtliga enheter som handlägger bistånd till boende enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen i stadsdelsförvaltningar och inom social resursförvaltning
- **Vad?** Bedömningsstödet är den första delen av en handbok för handläggning av bistånd till boende som kommer att lanseras successivt under 2020. Handboken ersätter nuvarande vägledning för bistånd till boende

Syfte med det nya bedömningsstödet

- Underlätta handläggning och bedömning av rätten till bistånd till boende (enligt 4 kap. 1 § SoL)
- Skapa ett enhetligt synsätt vid utredning och bedömning av bistånd till boende
- Leda till en likvärdig och rättssäker handläggning

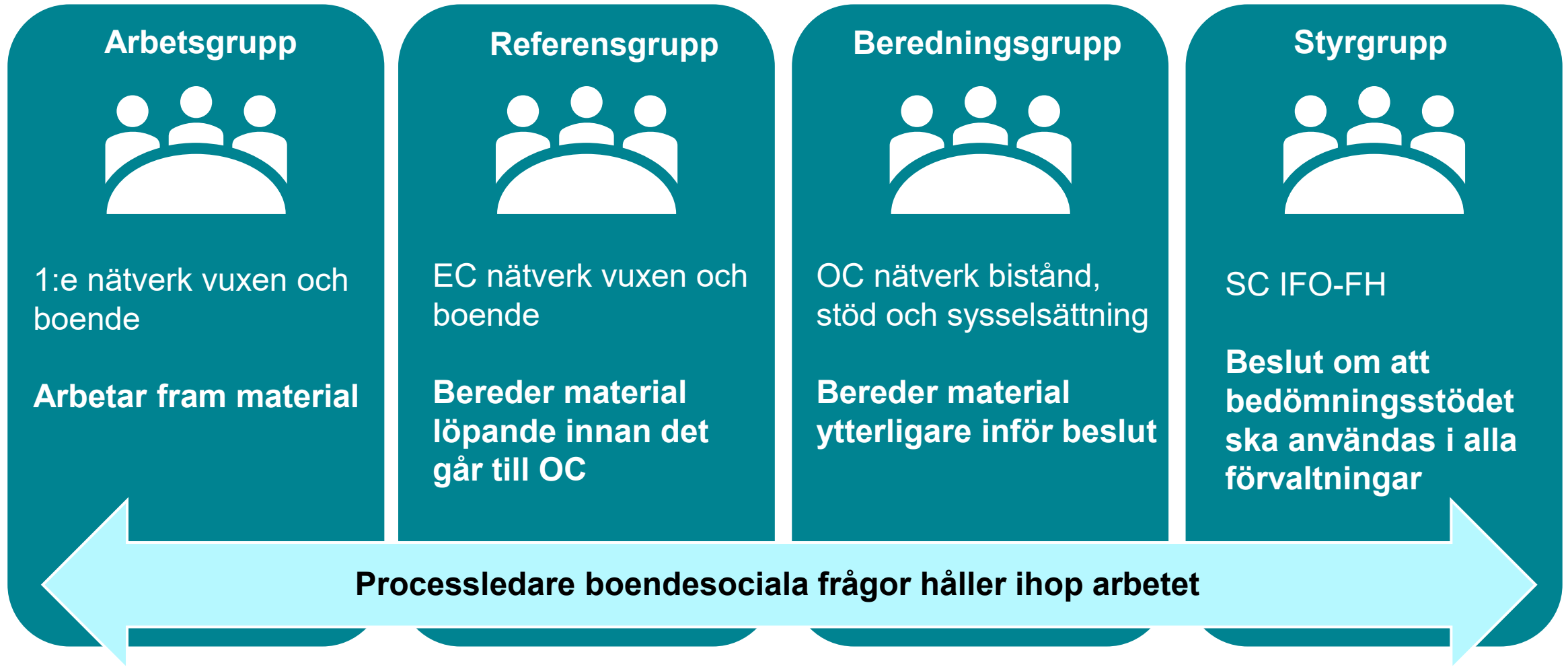
Varje individ har rätt till en individuell bedömning.

Bedömningsstödet innebär inte någon inskränkning i det.

Varför ett nytt bedömningsstöd?

- Uppdrag från stadsdelsdirektörerna till sektorcheferna inom IFO-FH att arbeta fram ett gemensamt och likvärdigt sätt att bedöma rätten till bistånd boende.
- Synpunkter från berörda verksamheter på den tidigare vägledningen för bistånd till boende
 - Vägledningen är otydlig
 - Önskar tydligare koppling till rättspraxis
 - Önskar tydligare koppling till socialtjänstprocessen
 - Behov av gemensamt stöd, till exempel informationsmaterial och checklistor
 - Förtydligande av vad "särskilt utsatta" grupper innebär

Hur har bedömningsstödet arbetats fram?

Genomgång av handläggningsstödet

Stödet består av tre delar

Bedömningsstöd

Checklista för
handläggningsprocessen

Utredningsmall i
Treserva

Nyheter i handboken jämfört med den tidigare vägledningen

- Delar av handboken släpps succesivt 2020
 - separat bedömningsstöd 1 mars
 - därefter avsnitt om insatser, genomförande och vräkningsförebyggande arbete
- Vi pratar inte om målgrupp utan om **individuell bedömning** av hur den enskilde uppfyller kriterierna för bistånd till boende eller inte
- Tydligare koppling till rättspraxis (HFD och KamR)
- Förtydligande av kriterierna ”speciella svårigheter” och ”särskilt utsatta grupper”
- Problematisering kring ”särskilt utsatta grupper”

Principer för bedömning

Helhetssyn
och
individuell
bedömning

Skälig
levnadsnivå

Barn-
perspektivet

Den
enskildes
egna ansvar

Helhetssyn och individuell bedömning

- Den enskildes rätt till bistånd ska utgå från hens förmåga och behov
- Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på den enskildes situation
- Biståndet är förenat med krav på den enskilde att förändra sin situation:
 - kraven ska anpassas efter den enskildes förutsättningar med hänsyn till integritet och självbestämmande

- Biståndet ska bevilja en skälig levnadsnivå för den enskilde
 - det bedöms utifrån omständigheter i det enskilda fallet
- Skälig levnadsnivå kan variera över tid och mellan olika individer
- Det är en miniminivå och ska täcka de mest grundläggande behoven

**Skälig
levnadsnivå**

Barn- perspektivet

- Barns bästa ska vara i fokus vid åtgärder som rör barn
- I alla utredningar som rör barnfamiljers behov av bostad ska
 - särskilt beaktats vilka följder olika beslut får för barnet
 - konsekvenserna ska dokumenteras och tas med i beslutsunderlaget i form av en barnkonsekvensanalys
- Syftet med barnkonsekvensanalysen är att säkerställa att barnperspektivet har beaktats inom ramen för beslutet
- Som barn räknas personer under 18 år

Särskilt stödmaterial
för den praktiska
tillämpningen håller
på att tas fram

- Den enskilde har ansvar för att ordna sin egen bostad utifrån de förutsättningar som råder på bostadsmarknaden

**Den
enskildes
egna ansvar**

Lagstadgad skyldighet

- Socialtjänsten har en lagstadgad skyldig att erbjuda:
 - bostad med särskild service
 - särskilt boende för äldre och personer med funktionsnedsättning
 - familjehem
 - HVB
 - stödboende (5 kap. 5 §, 5 kap. 7 § och 6 kap. 1 § SoL)
- Rätten till denna typ av insats beror inte på om personen är hemlös utan på om det finns ett behov av vård och/eller stöd hos den enskilde till följd av till exempel funktionsnedsättning, ålderdom eller social problematik hos ungdomar.

Socialtjänstens ansvar för boende

- Regleras i lagstiftning, rättspraxis och kommunstyrelsens riktlinje för bistånd till boende 2015-02-04
- Socialtjänstlagen ger inte bostadslösa allmän rätt till en bostad
- Kommunen har ansvar för bostadsförsörjning
 - det är inte socialtjänstens ansvar att tillgodose behovet av bostad i allmänhet
- Den enskilde ska själv söka bostad
 - socialtjänsten ska bistå med stöd i bostadssökande vid behov
- I vissa fall kan den enskilde ha rätt till hjälp med sin bostadssituation utifrån rätten till skälig levnadsnivå

Rättspraxis om
socialtjänstens
ansvar för
boende:
RÅ 1990 ref.119
och
RÅ 2004 ref. 130

Vem har rätt till bistånd i form av boende?

Vem har rätt till bistånd i form av boende?

Den enskilde/familjen ska:

1. Vara **helt bostadslös**
 2. Ha **speciella svårigheter** att på egen hand skaffa bostad (saknar förmåga) och/eller
 3. Tillhöra en **socialt utsatt grupp** som behöver särskild hjälp att anskaffa en bostad (4 kap. 1 § SoL, alltid individuell bedömning)
- Den enskilde ska inte kunna få sina bostadsbehov tillgodosedda på annat sätt än genom socialtjänsten

Vad innebär
speciella
svårigheter?

Vad innebär
socialt utsatt
grupp?

Speciella svårigheter

**Vad innebär
speciella
svårigheter?**

Vad innebär
socialt utsatt
grupp?

Vad innebär att ha speciella svårigheter?

Den enskilde saknar förmåga eller möjlighet att lösa sin boendesituation på egen hand. Det kan handla om:

- vissa fall av psykisk sjukdom
- missbruk
- vräkningshistorik
- skulder i kombination med social problematik

**Vad innebär
speciella
svårigheter?**

Vad säger rättspraxis?

Exempel på situationer som **inte** räknas som särskilda svårigheter:

- att den enskilde endast är drabbad av bostadsbristen
- att den enskilde inte kan prata svenska
- att den enskilde inte kan söka bostad via internet
- att den enskilde har dålig ekonomi som gör det svårt att klara en hyresvärds krav
- att den enskilde får fåtal erbjudanden genom en bostadskö

**Vad innebär
speciella
svårigheter?**

Skulder

- Skulder är en speciell svårighet när skulderna omöjliggör för den enskilde att skaffa en bostad
- Skulderna ska vara stora och inte möjliga att åtgärda inom överskådlig tid
- Den enskilde har sökt olika lösningar under en längre tid (oftast flera år) och har inga andra möjligheter kvar
- Skulder är ofta betraktade som en speciell svårighet i kombination med en annan social problematik

Praxis:

- Har hyresskuld, egen inkomst, kan bo på vandrarhem och betala av skuld. Nekas bistånd (*KamR Göteborg målnr 1292-12*)
- Har skulder, vräkningshistorik, annan problematik. Beviljas bistånd. (*KamR Göteborg målnr 2491-11*)

Vad innebär speciella svårigheter?

Psykisk sjukdom/ohälsa, funktionsnedsättning

- Speciella svårigheter när den enskilde till följd av sin funktionsnedsättning inte är kapabel att själv söka bostad enligt de **vanliga** tillvägagångssätten.
 - ska kunna styrkas av läkarintyg eller av verksamheter som haft kontakt med den enskilde under längre tid.
- Om den enskilde har god man, förvaltare eller boendestöd kan det i vissa fall kompensera den enskildes svårigheter att själv söka boende

Praxis:

- Analfabet med psykisk ohälsa. Beviljas bistånd (*KamR Göteborg målnr 8786-12*)
- Lönearbetare, skött tidigare lägenhet, har boendestöd. Nekas bistånd (*KamR Sthlm målnr 5404-18*)
- Social fobi och betalningsanmärkningar. Beviljas bistånd (*KamR Göteborg målnr 5615-09*)
- Skulder, ADHD, svårt att planera, nekas bistånd (*KamR Stockholm målnr 1006-19*)

**Vad innebär
speciella
svårigheter?**

Socialt utsatt grupp

Vad innebär
speciella
svårigheter?

Vad innebär
socialt utsatt
grupp?

Vad innebär socialt utsatt grupp?

Grupper där boendet är en del av en insats som ska ge skydd och/eller stöd att förändra en svår social situation.

Exempel på särskilt utsatta grupper i rättspraxis:

- Personer med missbruk och/eller psykisk ohälsa som till följd av sin problematik behöver bo med stödinsatser (före, under eller efter behandling)
- Personer som till följd av våld i nära relationer behöver bistånd i form av boende för att få skydd och stöd
- Ungdomar som skrivs ut från HVB- eller familjehemsplacering som har behov av boende med stöd som en del av sin rehabilitering
- Personer som frigges från kriminalvård i anstalt och behöver bostad för att minska risk för återfall i kriminalitet
- Personer som väljer att lämna en kriminell gruppering, nätverk eller organiserad brottslighet och som riskerar att bestraffas för sitt utträde och därmed behöver bistånd i form av boende för att få skydd och stöd

Vad innebär socialt utsatt grupp?

Vad innebär socialt utsatt grupp? Forts.

- Socialt utsatta grupper kan ha rätt till bistånd i form av boende som en del av en insats så länge den enskilde är i behov av stöd eller skydd.
- Det betyder att om behovet av att bo med stödinsatser upphör saknas rätt till fortsatt bistånd om personen inte också bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa en bostad

Praxis:

- Person som tidigare haft missbruk, genomgått rehabilitering och inte längre är i behov av stöd. Har inga några skulder eller vräkningshistorik och har förmåga att söka bostad.

(Jfr KamR Stockholm målnr 496-19, tidigare missbruk, bott hos vänner)

- Person som frigges från anstalt som inte behöver bo med stödinsats och inte bedöms ha speciella svårigheter att anskaffa bostad.

(Jfr KamR Jönköping målnr 390-18, bor på vandrarhem, inkomst från FK, skulder)

**Vad innebär
socialt utsatt
grupp?**

Psykisk ohälsa

Personer med psykisk ohälsa som behöver bo med stödinsatser före, under eller efter behandling kan ha rätt till bistånd till boende

- Syftet med boendet är att underlätta för den enskilde att genomgå rehabilitering
- Behovet ska vara styrkt av läkarintyg

Praxis:

Person nekas fortsatt bistånd till boende i träningslägenhet. Visat att hen kan sköta boende. Inga speciella svårigheter. (*KamR Stockholm målnr 5404-18*)

**Vad innebär
socialt utsatt
grupp?**

Psykisk ohälsa fortsättning.

Socialtjänsten är skyldig att bevilja bistånd till boende:

- När en bostad är nödvändig för att den enskilde ska kunna skrivas ut från rättspsykiatrisk vård

Praxis:

HFD 2018 ref 39,

KamR Göteborg målnr 69-08

KamR Göteborg målnr 953-07

**Vad innebär
socialt utsatt
grupp?**

Missbruk

Personer som till följd av sitt missbruk behöver bo med stödinsatser före, under eller efter behandling kan ha rätt till bistånd till boende:

- För att underlätta behandling och ge stöd till drogfrihet eller stöd till den enskilde att upprätthålla sin drogfrihet
- För att förebygga tvångsvård genom tillsyn
- För att motivera den enskilde till frivilliga behandlingsinsatser.

Använd AUDIT/DUDIT och ASI för att bedöma om den enskilde har missbruksproblematik

Praxis:

- Har tidigare missbruk, bott hos vänner. Nekas bistånd. *(KamR Stockholm målnr 496-19)*
- Utskriven från stödboende, tidigare missbruk, ej svårigheter. Nekas bistånd. *(KamR Göteborg målnr 6587-16)*

**Vad innebär
socialt utsatt
grupp?**

Våld i nära relation

Personer som till följd av våld i nära relation behöver bistånd för att få skydd och stöd kan ha rätt till bistånd i form av boende:

- ett lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd
- boendet är en del av en insats för stöd och skydd. Behovet av stödinsatser kvarstår ofta under en längre tid, även efter det att behovet av skydd har upphört.

Enligt de allmänna råden (SOSFS 2014:4) bör socialtjänsten erbjuda hjälp att ordna permanent boende:

- via kommunalt kontrakt om behovet ej kan tillgodoses på annat sätt
- stöd i att söka bostad i andra kommuner
- stöd i att ha kvar tidigare gemensam bostad (om bedöms lämpligt ur säkerhetssynpunkt)

Använd FREDA farlighet och FREDA beskrivningsdel för att utreda skydds- och stödbehov

Praxis:

En tidigare våldsutsatthet är inte skäl för bistånd till boende
(KamR Göteborg målnr 1326-17)

**Vad innebär
socialt utsatt
grupp?**

Ungdomar som skrivs ut från HVB eller familjehem

- Ungdomar från HVB eller familjehemsplacering som bedöms ha behov av att bo med stödinsatser som en del av sin rehabilitering kan ha rätt till bistånd till boende

**Vad innebär
socialt utsatt
grupp?**

Personer som ska frigges från anstalt eller vill lämna en kriminell livsstil

Personer som är i behov av en bostad efter avtjänat straff för att minska risken för återfall i kriminalitet kan ha rätt till bistånd till boende:

- För att ge personen stöd att återrehabiliteras till samhället och inte återfalla i kriminalitet

Personer som vill lämna en kriminell livsstil och riskerar att bestraffas för sitt utträde och därmed behöver en bostad för skydd och stöd kan ha rätt till bistånd till boende:

- För att personen ska få skydd från föreliggande hotbild och stöd för att återrehabiliteras till samhället och inte återfalla i kriminalitet

Praxis:

Person bor på vandrarhem, inkomst från försäkringskassan, har skulder. Nekas bistånd
(KamR Jönköping mål nr 390-18)

Vad innebär
socialt utsatt
grupp?

Om behoven upphör

Vad innebär
speciella
svårigheter?

Vad innebär
socialt utsatt
grupp?

Grundregel

Om behovet att bo med stödinsats upphör, upphör också rätten till fortsatt bistånd.

Kom ihåg!

En individ kan ha **både** speciella svårigheter och tillhöra en socialt utsatt grupp. Individen kan då ha rätt till fortsatt bistånd om ett av bedömningskriterierna uppfylls.

Grupper som inte bedöms vara särskilt utsatta

- Äldre
- Hemmaboende ungdomar
- Barnfamiljer och stora barnfamiljer
- Nyanlända
- Tidigare ensamkommande flyktingbarn
- EU/EES medborgare

Exempel: Den enskilde bedöms inte tillhöra en särskilt utsatt grupp för att hen är äldre eller nyanländ. Däremot kan det inom gruppen äldre eller nyanlända finnas enskilda individer som tillhör en särskilt utsatt grupp eller som har speciella svårigheter att anskaffa boende på egen hand

*Se handlägningsstöd
bistånd till boende s. 9-10*

Vem har rätt till bistånd i form av boende?

Den enskilde/familjen ska:

1. Vara **helt bostadslös**
2. Ha **speciella svårigheter** att på egen hand skaffa bostad. Detta avser speciella svårigheter hos den enskilde (saknar förmåga), inte generella svårigheter i en stor stad med bostadsbrist **och/eller**
3. Tillhöra en **socialt utsatt grupp** som behöver särskild hjälp att anskaffa en bostad (4 kap. 1 § SoL, alltid individuell bedömning)

- Den enskilde ska inte kunna få sina bostadsbehov tillgodosedda på annat sätt än genom socialtjänsten

Vad innebär
speciella
svårigheter?

Vad innebär
socialt utsatt
grupp?

Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt

Behovet ska inte kunna tillgodoses på annat sätt än genom bistånd från socialtjänsten:
(RÅ 2004 ref. 130, RÅ 1990 ref. 119)

- Den enskilde ska vara **aktivt bostadssökande** och göra vad hen kan för att få en bostad. Till exempel har den sökande:
 - betalat av sina skulder
 - gjort upp avbetalningsplaner
 - tagit emot hjälp och stöd i sitt bostadssökande
- Den sökande ska kunna visa att hen **aktivt** har sökt bostad utifrån sin förmåga och individuella omständigheter

Den som är aktivt bostadssökande:

- Söker bostad brett (över hela Sverige som huvudregel)
- Är inskriven på Boplats
- Har deltagit i boenderådgivning/boendecoachning
- Söker olika typer av kontrakt (ex. andrahands- och inneboendekontrakt)
- Söker andra tillfälliga boenden (tak över huvudet)
- Söker i egna nätverket
- Har sökt bostad under en längre tid och kan redogöra för vilka bostäder som sökts
- Har undersökt alternativ för att godkännas som hyresgäst, exempelvis möjligheter till borgensman
- Har översikt av sin ekonomiska situation och har börjat att betala av eventuella skulder.
- Har varit i kontakt med stadens budget- och skuldrådgivare alternativt ansökt om skuldsanering hos Kronofogden
- Planerar och förbereder sin boendesituation vid särskilda livssituationer, exempelvis om den enskilde har barn och ska flytta till kommunen eller genomgår en separation

Aktivt bostadssökande enligt praxis

Det är inte tillräckligt att:

- Endast fråga sina kompisar
- Endast ha anmält sig som bostadssökande på kommunens bostadsförmedling
- Endast ha sökt bostad hos några hyresvärdar
- Endast har sökt bostad i Göteborg med kranskommuner

Det krävs att den enskilde har prövat alla möjligheter att själv lösa sin situation, utifrån sin förmåga.

Praxis:
KamR i
Göteborg
mål nr
3357-13

Stort geografiskt område

- Socialtjänsten kan inte ställa krav på att den enskilde säger ja till ett erbjudande om bostad i annan del av landet. (RÅ 2004 ref. 130)
- Däremot kan socialtjänsten ställa krav på att människor planerar på bästa möjliga sätt för att inte bli beroende av bistånd
- Den enskilde måste söka bostäder i länet, regionen och i vissa fall inom ett större geografiskt område

Praxis:

- Åtminstone pendlingsavstånd

(KamR i Göteborg mål nr 3357-13, KamR i Göteborg mål nr 5112-12)

- Ej rätt till bistånd då tackat nej till biståndserbjudande på annan ort *(KamR i Stockholm mål nr 1821-17)*

Godtagbara skäl att söka inom ett begränsat område

- Fast arbete (som inte finns på den nya orten)
 - pendlingsavstånd över två timmar enkel resa
- Umgängesbarn eller barn som är växelvis boende
 - vad som är godtagbart pendlingsavstånd avgörs individuellt utifrån barnets situation, ålder och mognad
- Svårare medicinsk behandling som inte går att få på annan ort
- Barn med särskilda behov som tillgodoses på orten
- Barn som fräntas möjlighet att fullfölja sin skolgång på bostadsorten, exempelvis gå ur grundskola eller ta studenten

Vi kan alltid uppmuntra och motivera den enskilde att söka bostad brett!

Socialtjänstens yttersta ansvar – undvika nöd

- Socialtjänsten har alltid ansvar för att ingen som vistas i kommunen lider akut nöd
- Om den enskilde helt saknar tak över huvudet och tillhör en särskilt utsatt grupp beviljas bistånd till boende.
 - Biståndet verkställs med akutboende, **inte** med stöd av nödbiståndsrutinen.
- Om den enskilde helt saknar tak över huvudet men **inte** uppfyller kriterierna för bistånd till boende (enligt 4 kap. 1 § SoL) beviljas nödbistånd efter avslag på ansökan om bistånd till boende.
 - Nödbiståndet verkställs genom utbetalning av schablonbelopp eller placering i nödbiståndsboende

Vid handläggning av nödbistånd, se styrande dokument: ”Handläggningsstöd nödprövning/nödbistånd till boende”

Diskussion!

Diskutera i små grupper

Vad är nytt?

Vad känner du till
sedan tidigare?

Vad behövs för att vi
ska kunna följa
bedömningsstödet?

Är det tydligt när och
hur vi ska göra?

Finns oklarheter?

Synpunkter på
bedömningsstödet?

Behöver våra lokala
rutiner justeras för att
de ska stämma
överens med
bedömningsstödet?

Sammanfatta tillsammans i helgrupp!

Egen plan för verksamheten

Enhetens planering

- Vad behöver vår enhet göra för att efterleva bedömningsstödet?

Vad	Vem	När	Ansvar	Uppföljning

Kontakt

Processledare boendesociala frågor

Stina W Björstedt

031-366 88 12

stina.w.bjorstedt@norrahisingen.goteborg.se